

OCHRANA KULTURNÍHO DĚDICTVÍ – POČÁTEK PŘÍBĚHU S OTEVŘENÝM KONCEM

Martina Pavlicová

V příspěvku náměšťského kolokvia z roku 2013 jsme se s Lucií Uhlíkovou zabývaly otázkou, jak je folklor včleněn či včleňován do kulturního dědictví.¹ Úvahy, co je obsahem kulturního dědictví, případné diskuse terminologické či jiné, postupně získávají své kontury – svědčí o tom mnohé nové studie v českém i mezinárodním prostředí; za inspirativní lze v nedávné době považovat např. studii švédského badatele Matse Nilssona v *Národopisné revue*,² v níž se zabývá rozdílem mezi kulturním dědictvím a tradicí.

Podstatou společenských věd je výzkum sociálního prostředí s vazbami na minulost i současnost, a to v sobě samozřejmě obsahuje, jako jeden z výrazných aspektů, velkou dynamiku vývoje. Nepopíratelně se tento rys projevuje i v kulturní dimenzi, a nám se tak naskýtá možnost sledování toho, co ochrana kulturního dědictví přináší. V zájmu objektivitě je nutno konstatovat, že tento příběh se odvíjí v českém kontextu téměř dvě století, s větší či menší intenzitou, která vždy souvisela s politickými, ekonomickými a kulturními podmínkami okolní společnosti a samozřejmě i s osobním nasměrováním těch, kteří byli hybateli tohoto příběhu. Dosvědčují to dějiny vědy, ať již etnologie (národopisu), muzikologie, historie, literární vědy, ale také nejrůznější doklady vlastivědné, filantropické, organizační atd., které provázejí vývoj kultury v lokálním, regionálním, národním i nadnárodním měřítku.³

1. Srov. Pavlicová – Uhlíková 2013.
2. Srov. Nilsson, Mats 2015: Udržte tancování při životě. Několik osobních postřehů o tanci jako tradici a kulturním dědictví. *Národopisná revue* 25, s. 291–296.
3. Některé úvahy viz Pavlicová, Martina 2011: Lidová kultura volně k použití – zamyšlení nad její ochranou a využíváním. In: Příbylová, Irena – Uhlíková, Lucie (eds.): *Od folkloru k world music: Cesty za vizi*. Náměšť nad Oslavou: Městské kulturní středisko, s. 28–38.

V českých zemích se za výrazný bod v zájmu o tradiční lidovou kulturu považuje *Národopisná výstava československá*, která se konala v Praze v roce 1895. Od ní se začala odvíjet řada odborných, ale i amatérských aktivit na tomto poli. I před ní lze jmenovat mnohé události, které již v sobě měly zakódovány snahy prezentovat i udržovat odkaz tradiční lidové kultury (např. tzv. Jubilejní výstava v roce 1891 představila lidovou kulturu v expozici české chalupy⁴). Ale právě až Národopisná výstava československá představovala událost, která může být nahlížena vícerym způsobem: mezník pro **vývoj národopisu jako vědeckého oboru** včetně budování sbírkových fondů materiální i nemateriální kultury, mezník pro **vývoj scénického folklorismu** – tedy předvádění „živého“ umění, vznik spolků a sdružení s cílem interpretace folkloru či lidové kultury na scéně vůbec, nakonec i jako mezník **ochrany a využití lidové kultury v rámci kultury národní**. Učitelé, vlastivědní pracovníci, spisovatelé, hudební skladatelé a další představitelé inteligence si již v té době několik desetiletí nejen uvědomovali zánik tradiční lidové kultury a jejích hodnot, ale mnozí se zapojili do snah uchovávat je či vrátit do „původního“ prostředí.

V různých evropských zemích nalézáme snahy obdobné. Např. činnost Cecila Sharpa (1859–1924) v oblasti lidového tance v Anglii byla na tomto fóru z různých pohledů již vícekrát popsána, ale v podstatě na celém evropském teritoriu se od 19. století objevovala národní hnutí, jež využívala lidovou kulturu v nejrůznějších podobách. Vzpomeňme např. etnický a státní vývoj Finska, který byl završen až roku 1917 a jehož emancipační proces se odvíjel pod sedmisetletou švédskou a od 19. století pod ruskou nadvládou. Významnou roli zde sehrál epos *Kalevala*, mytologický příběh Eliase Lönnrota (1802–1884) sestavený na základě legend, pověstí a písní. I přesto, že byl vytvořen uměle, stal se základem finské identity a jeho pokračování nacházíme v kulturních projevech Finska až do současnosti. Nakonec i 28. únor, den, kdy vyšla

4. Srov. např. Křížová, Alena – Pavlicová, Martina – Válka, Miroslav 2015: *Lidové tradice jako součást kulturního dědictví*. Brno: Masarykova univerzita, s. 100–102.

Kalevala v roce 1849 ve finální podobě (Pra-Kalevala vyšla v roce 1833, Stará Kalevala v roce 1835), je ve Finsku slaven jako národní svátek – Den Kalevaly.⁵ V novějších dějinách můžeme připomenout např. Maďarsko, kde ve 30. letech 20. století vzniklo hnutí, jehož cílem bylo propagovat a popularizovat lidový tanec a písně mezi mladými lidmi ve městech i na venkově. Hnutí se v překladu nazývalo Kytice z perel a jeho členové vyhledávali pamětníky, kteří znali tradice. Cíle byly nejenom sběratelské, ale i ochranné, což se posléze využilo i v kulturní politice Maďarska po druhé světové válce (Kürti 2001: 100–101).

Snahy na mezinárodním poli, které vedly k nastolení konceptu nemotného kulturního dědictví (hmotné bylo vnímáno v ochranných tendencích podstatně dříve – viz *Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví* z roku 1972) se dají vystopovat již téměř před třemi desítkami let. Na Generální konferenci UNESCO v roce 1989 bylo přijato *Doporučení k ochraně tradiční a lidové kultury*. Tento dokument nezůstal bez odezvy ani v České republice – v roce 1995 se zde konala mezinárodní porada expertů UNESCO ze zemí střední a východní Evropy, která zhodnotila plnění uvedeného Doporučení v daných zemích. Porada se konala v Národním ústavu lidové kultury (NÚLK) ve Strážnici, což napomohlo ke konání dalších expertních setkání. Tato instituce pak vydala pro UNESCO metodologickou příručku *Zásady ochrany tradiční lidové kultury před nevhodnou komercializací*. V roce 2002 byla vytvořena česká varianta programu UNESCO *Žijící lidské poklady, a to Nositelé tradice lidových řemesel*.

V roce 1999 byl ve Washingtonu přijat *Akční plán na ochranu a rozvoj nemotného kulturního dědictví*, v roce 2001 pak vydalo UNESCO *Všeobecnou deklaraci ke kulturní rozmanitosti*.

V roce 2003 byla na 32. zasedání Generální konference UNESCO přijata *Úmluva o zachování nemotného kulturního dědictví*. Úmluva u svých členských států požaduje založení

5. O významu Kalevaly pro finskou kulturu srov. např. Polák, Martin 2011: *Geneze finského folklorismu*. Bakalářská práce. Brno: Filozofická fakulta Masarykovy univerzity.

národního seznamu (Česká republika splnila tuto podmínku v roce 2009 – Seznam nemateriálních statků tradiční a lidové kultury České republiky; příjemcem návrhů na zápis do seznamu je Ministerstvo kultury, návrhy na zápis posuzuje Národní rada pro tradiční lidovou kulturu. Správou seznamu je pověřen NÚLK ve Strážnici, který zajišťuje redokumentaci zapsaných statků).⁶

Existují však i jiné dokumenty, které na kulturně-politickém poli pracují s kulturním dědictvím – např. *The Faro Convention of the Value of Cultural Heritage for Society (Rámcová úmluva Rady Evropy o hodnotě kulturního dědictví pro společnost)* z roku 2005. Mimo jiné se zde uvádí, že členské státy se zavazují podporovat úctu k nedotknutelnosti kulturního dědictví, zabezpečit, aby všechny technické normy zohlednily zvláštní požadavky kulturního dědictví, podporovat využití materiálů, postupů a zručností vycházejících z tradice a zkoumat možnosti na jejich využití v současnosti.⁷

Pod tíhou výčtu těchto a dalších mezinárodních deklarací a prohlášení, které se často nesou v oficiálním úředním tónu, se však skrývá, pro etnologa mnohem zajímavější, samotná náplň těchto snah. Přesto nelze celou problematiku od pohledu politického a úředního zcela oddělit; vine se jak státní správou, jež zaštiťuje plnění mezinárodních dohod, tak jednotlivými samosprávami, jež mají v kompetenci konkrétní kulturní projevy, které pod ochranu daných úmluv spadají. Pokud však nebudeme vidět jiné souvislosti, je nebezpečí, že v tomto úhlu pohledu se problematika ochrany kulturního dědictví může stát poněkud formální otázkou, která sice bude medializována např. kvůli zahraničním vazbám, ale vlastní smysl této ochrany poněkud unikne.

Zaměříme-li se na „terén“, který nás jako etnologe ve vztahu k ochraně lidové kultury zajímá nejvíce, vidíme ho v souvislosti s naším oborem v několika rovinách.

6. Podrobněji o historii deklarací UNESCO viz Blahůšek, Jan 2010: Slovácký verbuňk v Reprezentativním seznamu nemateriálního kulturního dědictví lidstva. In: Blahůšek, Jan a kol.: *Slovácký verbuňk. Současný stav a perspektivy*. Strážnice: NÚLK, s. 9–17.
7. „Council of Europe Framework Convention on the Value of Cultural Heritage for Society.“ *Council of Europe* [online] [cit. 15. 7. 2016]. Dostupné z: <<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/0900001680083746>>.

První rovina je teoretická, kdy jako badatelé osvětlujeme podstatu konkrétního projevu v rámci kulturního dědictví (podle nastavené definice Úmluvy UNESCO) a případně posuzujeme, zda pod samotnou ochranu spadá. Další rovinou je oblast aplikované etnologie či antropologie, kdy odborník může vstupovat do samotného procesu formování tradice – není to záležitost samozřejmě nová, tyto tendence vidíme již od dob NVČ, kdy poučení zájemci usměrňovali další život projevů tradiční lidové kultury a zasloužili se tak o formování folklorního hnutí či obecně folklorismu. V případě ochrany kulturního dědictví na mezinárodním poli pak odborníci z jednotlivých zemí vstupují na kolbiště s cílem uspět ve „volné“ soutěži UNESCO o zápisy na světové seznamy. Poslední rovinou je ta, která směřuje k podstatě etnologie: výzkum a studium kulturních projevů a procesů, které souvisejí s tendencemi ochrany kulturního dědictví, ale zároveň vyvěrají z transmise kulturních hodnot lokality a z role jejich nositelů.

Jako etnologové vidíme samozřejmě možnosti interpretace studia projevů tradiční lidové kultury: etnicita, národní či lokální identita, ale také např. globální či transnacionální kontext (Reed 1998). Z výše nastíněných rovin však celkem jednoznačně vyplývá, že základním úhlem pohledu ve vztahu ke snahám ochrany kulturního dědictví je především ten první – tedy ten, který dané projevy dává do souvislostí etnických, regionálních, národních, sebeurčovacích. Případný pohled globální je spíše potvrzením významu etnické či jiné identity v dnešním světě.

Ačkoli hlavní děj příběhu je jasný – tedy tradiční lidová kultura a snahy o její udržení, oživení či ochranu, kulisy příběhu stejně nebyly a nejsou, stejně tak jako některé jeho zápletky. Zcela jinak vyznívají příběhy tradiční kultury bývalých koloniálních zemí, ať již v zemích původu, nebo při přenosu do prostoru bývalých koloniálních mocností. Odlišně lze vyprávět příběhy ze zemí, které se emancipovaly z velkých říší, nebo těch, které patřily do vlivu někdejšího Sovětského svazu. A odlišně jsou i příběhy etnik, jejichž kultura vždy zůstávala minoritní v určitém celku, byla asimilována či vyhlazována a sama by neměla sílu např. ke státním sebeurčovacím procesům.

Jestliže v českém prostředí se zájem o lidovou kulturu v 19. století odvíjel od podob národního hnutí (zmněná *Jubilejní výstava* v roce 1891 byla po neúčasti německého etnika – spory mezi mladočechy a staročechy – přímo manifestací češství), vznik nového státu v roce 1918 posílil ve vztahu k lidové kultuře funkce identity v konceptu českého, resp. československého národa na úkor etnických menšin v tehdejší Československu. Druhá polovina 20. století se u nás zcela jednoznačně v projevech i úvahách nesla ve stínu „železné opony“. Už v polovině 30. let 20. století bylo v někdejším Sovětském svazu deklarováno „lidové umění“ jako základ veškeré sovětské kultury a v následném dogmatu „socialistického realismu“ se stal folklor pramenem všeho nejlepšího v kultuře. Vznikaly modely scénických hudebních a tanečních prezentací, které byly charakteristické unifikací a zasahovaly i kulturní scénu satelitních států (Herzog 2010: 116). I když se v tomto hnutí často realizovaly významné umělecké osobnosti, jež s postupem let přehodnotily své dobové názory, 50. léta 20. století velmi silně zasáhla i je. Např. choreografka Alena Skálová (1926–2003), která se podílela se Souborem písní a tanců Josefa Vycpálka na tvorbě filmu *Zítřka se bude tančit všude* (1952), v roce 1953 v publikaci zachycující pásmo českých a valašských tanců z tohoto filmu mj. napsala: „*Lidový tanec zaujímá na našich profesionálních scénách stále více místa a je nám dnes zcela jasné, že lidový tanec jako celé naše lidové umění musí být a bude základem, z něhož se obrodí veškeré naše taneční umění*“. (Skálová 1953: 5)

Nelze však přehlédnout i mnohé další návaznosti, které českou lidovou kulturu v období socialismu stavěly do jednoznačně zvýhodněné pozice. Byly to přenesené vazby právě na národní obrození, což přesně vystihl např. literární teoretik Vladimír Macura (1945–1999): „*„Čtení“ aktuální situace pomocí obrozeného kódu, neustálá konfrontace socialistické přítomnosti s obrozením měla dvojí funkci. Na jedné straně funkci regulativní, normativní: kladla na současnost požadavky normy zkonstruované z určitých dílčích momentů tradice (znovu je třeba zopakovat, že rovněž za cenu její podstatné celkové deformace dané propojováním prvků*

*různých časových rovin a důsledným potlačováním všeho, co se nehodilo). Na straně druhé měla funkci, kterou bychom mohli označit jako adaptační. Nový svět socialismu byl předkládán jako tradiční autentický svět ‚českých hodnot‘. Národ se zdál být od nich pouze vzdálen buržoazní kulturou, která přerвала přirozené lidové kořeny, na nichž stavěli naši ‚buditelé‘. Budování nové kultury tak bylo podle této logiky návratem k vlastním základům, z nichž se zrodila česká kultura a od nichž byla v podstatě cizorodými zásahy odvedena, tedy návratem k přirozenosti.“ (Macura 1992: 57) Stejně tak Vladimír Macura mimochodem připomíná další momenty, které v případě předávání lidových tradic fungovaly, i když je posunovaly jiným směrem. Uvádí to na příkladu prezentace lidových tanců na první spartakiádě v roce 1955. Jejich předobrazem byly tance moravských sokolů již před první světovou válkou (viz např. dobře zdokumentovaná připravovaná sokolská slavnost Moravský rok 1914⁸), spartakiádní představení však mířilo jinam: „*Taneční skupiny se tu sjely ze všech oblastí země, aby reprezentovaly Československo jako celek a demonstrovaly společně radost jako neměnný ‚stav duše‘ socialistického lidu.*“ (Macura 1992: 66)*

Druhá polovina 20. století v zájmu o lidovou kulturu postupně přinesla další impulsy odborné i umělecké, které samozřejmě nesetrvávaly na dogmatech poválečného období a které výrazným způsobem zasáhly do péče o lidové tradice vesměs pozitivně (muzejní expozice, muzea v přírodě, rozvoj scénického folklorismu v rámci osvětových koncepcí, folklorní festivaly ad.) (Pavlicová – Uhlíková 2008). Nová situace se změnou politických podmínek přišla po roce 1989 a v tendencích ochrany nehmotného kulturního dědictví se v podstatě proloupla s výše nastiněnými koncepcemi UNESCO.

Ačkoli se v našich úvahách nepohybujeme ve velkých kulturních systémech a odvíjejí se spíše z praktických znalostí „vlastního“

8. Srov. O Moravském roku 1914. Rozhovor Dušana Holého s Vladimírem Ševčíkem a Martinou Pavlicovou. *Národopisná revue* 3, 1993, s. 93–102.

terénu, který se v posledním století ve vztahu k tradiční lidové kultuře nebývale proměnil, mohli bychom citovat slova antropologa Clauda Lévi-Strausse (1908–2009), jež vyslovil ve své esejí *Rasa a dějiny*, kterou vydalo UNESCO v roce 1952: „*Mezinárodním institucím jistě neuniklo, že ve světě, jenž je ohrožen monotónností a jednotvárností, je nutné uchovat rozmanitost kultur. Chápou rovněž, že k dosažení tohoto cíle nebude stačit uchovávat místní tradice a uměle udržovat na živu minulost. Zachován musí být fakt rozmanitosti, nikoli historický obsah, který mu poskytla každá epocha a který by nikdo nedokázal prodlužovat za její vlastní hranice.*“ (Lévi-Strauss 1999: 61) Claude Lévi-Strauss nenabídl konkrétní řešení, které samozřejmě ani nabídnout nelze. Přesto si z této filozofické otázky můžeme odnést směr uvažování o naší vlastní lidové kultuře a projevech, které z ní chceme ochraňovat. Nelze totiž dát přesný návod jak, a zároveň nelze přesně vytyčit mantinely, kudy by jejich vývoj měl jít.

Stěžejním zápisům *na Reprezentativní seznam nemateriálního kulturního dědictví lidstva UNESCO* z českého a moravského prostředí (slovácký tanec verbuňk, masopustní obchůzky a masky na Hlinecku a jízda králů) je v podstatě méně než deset let. Výjimkou je tanec verbuňk, který byl zapsán v roce 2005. I jeho metodické nástroje, jež mají vést k zachování tance (tedy především soutěž verbířů), dospěly do stadia jistého kulturního artefaktu, který se vyvíjí sám o sobě. Není to ojedinělá skutečnost, protože z národních i mezinárodních zápisů kulturních statků je patrné, že některé prvky daných projevů představují stále přenos původní tradice, ale skrze festivaly a veřejná předvádění (jež tyto tradice nejen popularizují, ale zároveň přispívají k jejich předávání) nabalují na sebe elementy zcela nové. Srbské badatelky Dragana Radojičićová a Miroslava Lukićová Krstanovićová hovoří v této souvislosti o tzv. **tradicí v procesu** (Radojičić – Lukić Krstanović 2015: 303). U zápisů vztahujících se ke kalendářnímu cyklu (což se týká hlineckého masopustu a jízdy králů) je stále významná funkce sváteční příležitosti pro místní komunitu, i když i zde se prezentací těchto obyčejů při jiných příležitostech překračuje

původní rámec kulturního projevu a vznikají tak nová paradigmatata kulturního dědictví.⁹

Podmínky Úmluvy UNESCO, které je potřeba při ochraně kulturních projevů nemateriálního dědictví dodržet, hovoří jasně: nelze tolerovat případnou převažující komercializaci a turismus, tedy musí se dbát na etický rozměr, a je bezpodmínečně nutné, aby projev byl svázán s nositeli, jež jej předávají z generace na generaci. Je zřejmé, že ani zde se nelze opřít o kvantifikaci a jedná se spíše o duch zákona než o jeho literu. Ale právě proto je nutné onen „duch zákona“ podpořit tak, aby byl srozumitelný pro všechny zúčastněné: nejen pro etnology a další odborníky, kteří mohou teoretickým problémům více porozumět, ale především pro nositele a zainteresované přímo v terénu. Text *Úmluvy* neříká nic o tom, že projev má být uchovávan v podobě, v jaké byl zapsán – ostatně slova Clauda Lévi-Strausse, která jsme citovali, naznačují, že to při vývoji kultury není ani možné. Jak má ale zapsaný a ochraňovaný projev ve svých dalších podobách vypadat? Pro obecnou odpověď můžeme sáhnout po pokračování citátu Lévi-Strausse: „*Tolerance není kontemplativní stanovisko, udělující odpustky všemu, co bylo nebo co je. Je to dynamický postoj, spočívající v předvídání, chápání a podpoře všeho, co jeví odhodlání být. Rozmanitost lidských kultur je za námi, kolem nás a před námi. Jediný požadavek (jenž je pro každého jedince zdrojem odpovídajících povinností), který bychom se mohli vůči ní snažit uplatnit, je ten, aby se uskutečňovala v takových podobách, které by přispívaly k větší štědrosti všech ostatních.*“ (Lévi-Strauss 1999: 61)

Příběh ochrany kulturního dědictví tedy nekončí.¹⁰ Musíme si ho však připomínat, abychom nesetrvávali jenom v našem pohledu a s naším vkladem do něj jako jediným možným. A měli bychom připomínat i podstatu toho, jaký má smysl kulturu uchovávat,

9. Srov. např. Stavělová, Daniela 2013: Vlčnovská jízda králů pohledem současného výzkumu (experimentu). *Národopisná revue* 23, s. 3–13.

10. Obdobně jsme to s Lucií Uhlíkovou konstatovaly i u folkloru, ale trochu v jiných souvislostech (srov. Pavlicová – Uhlíková 2013).

rozvíjet i ochraňovat, a to samozřejmě nejenom lidovou, která z úhlu naší odborné specializace určuje hlavní výsek našeho zájmu.

A na závěr ještě jedna poznámka. Ochrana lidové kultury se odehrává na poli kulturně-politickém, které je často výsadou státního či správního systému. V roce 1946 vydal významný sociolog Inocenc Arnošt Bláha esej *Kultura a politika*. I když zde můžeme vidět onu poválečnou ideu sociální spravedlnosti, kterou řada intelektuálů přisuzovala (mylně) politickému systému v Sovětském svazu, samotná úvaha o vztahu kultury a politiky je velmi podnětná. Poměr mezi kulturou a politikou vyjádřil Inocenc Arnošt Bláha v pěti bodech: kultura nad politikou, kultura pod politikou, kultura vedle politiky, politika v kultuře a kultura v politice (Bláha 1946: 9). Právě ten poslední vztah považuje za ideál, o „ *kterém bude moci být mluveno, až do ní proniknou prvky vědecké (logické), estetické [...] a prvky filosofické a ethické.*“ (Bláha 1946: 27) Zcela jistě to neplatí jenom pro politiku, ale i kulturně-politickou sféru, která tvoří významný rámec ochrany kulturního dědictví. A zcela jistě by si tento étos měli připomínat všichni, kteří se v prostoru dotýkajícího se lidové tradice pohybují. Rozvíjení příběhu o lidové kultuře, zájmu o ní a o její ochraně záleží vždy jen na těch, kteří se tohoto procesu zúčastňují.

Literatura:

- BLÁHA, Inocenc Arnošt 1946: *Kultura a politika*. Brno: Zemská osvětová rada.
- „Council of Europe Framework Convention on the Value of Cultural Heritage for Society.“ *Council of Europe* [online] [cit. 15. 7. 2016]. Dostupné z: < <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/0900001680083746>>.
- HERZOG, Philippe 2010: „National in Form and Socialist in Content“ or rather „Socialist in Form and National in Content“?: The „Amateur Art System“ and the Cultivation of „Folk Art“ in Soviet Estonia. *Narodna umjetnost* 47, č. 1, s. 115–140.
- KÚRTI, László 2001: *The Remote Borderland: Transylvania in the Hungarian Imagination*. Albany: State University of New York Press.
- LÉVI-STRAUSS, Claude 1999: *Rasa a dějiny*. Brno: Atlantis.
- MACURA, Vladimír 1992: *Šťastný věk: Symboly, emblémy a mýty 1948–89*. Praha: Pražská imaginace.
- PAVLICOVÁ, Martina – UHLÍKOVÁ, Lucie 2008: Folklorismus v historických souvislostech let 1945–1989 (na příkladu folklorního hnutí v České republice). *Národopisná revue* 18, s. 187–197.

- PAVLICOVÁ, Martina – UHLÍKOVÁ, Lucie 2013: Folklor jako součást nehmotného kulturního dědictví: kam s ním? In: PŘIBYLOVÁ, Irena – UHLÍKOVÁ, Lucie (eds.): *Od folkloru k world music: Co patří do encyklopedie*. Náměšť nad Oslavou: Městské kulturní středisko, s. 9–21.
- RADOJIČIĆ, Dragana – LUKIĆ KRSTANOVIĆ, Miroslava 2015: Vytváření nehmotného kulturního dědictví v Srbsku. *Národopisná revue* 25, s. 297–306.
- REED, Susan A. 1998: The Politics and Poetics of Dance. *Annual Review of Anthropology* 27, s. 503–532.
- SKÁLOVÁ, Alena 1953: Úvodem. In: KOS, Bohumil – LIVOROVÁ, Helena – HRKALOVÁ, Liběna (eds.): *Lidové tance. Pásmo českých a valašských tanců Vycpálkova souboru*. Praha: Mladá fronta, s. 5.

The Safeguarding of Cultural Heritage: A beginning of an open-ended story

The essence of social sciences is the research of social setting and its links to the past and present. One of the issues which is discussed within this context in a cultural setting is the protection or safeguarding of cultural heritage. In the Czech lands, this issue has been discussed for almost two centuries, with bigger or smaller intensity, and was always connected with the political, economic, and cultural conditions of the society around it. This can be proved by the history of science, be it ethnology (ethnography), musicology, history, or literary science, as well as various proofs in national history and geography, philanthropy, organizations, and more, which follow the development of culture within local, regional, national, and multinational levels. The first efforts, which led to an introduction of the concept of intangible cultural heritage, appeared three decades ago; they were represented especially by UNESCO. They climaxed in 2003, when the General Conference of UNESCO accepted the Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage. To avoid it being a mere formality, it is necessary to include a broader perspective, especially a professional approach to ethnology. It includes the study of history (such as the Ethnographic Czechoslovak Exhibition in Prague in 1895, which opened a further interest in traditional folk culture in Bohemia and Moravia, and which was followed by numerous professional as well as non-professional activities in the field). Apart from the study of history, there is the study of processes and manifestations in which traditional folk culture has had an important role (such as ethnicity, national and local identity). The conditions of the UNESCO Convention, which must be fulfilled in the safeguarding of the cultural manifestations of intangible heritage, are clear: possible commercialization and tourism cannot be tolerated, and the ethical aspect must be observed; it is essential that a manifestation (of tradition) is linked with its bearers, who pass it from generation to generation. The final interpretation of the convention depends on professionals: they must make it understandable to all involved, both the scholars and the bearers of the tradition in the country, and they must follow its ethical dimension.

Key words: UNESCO; Safeguarding of the Intangible Heritage; history; traditional folk culture; Bohemia; Moravia.